

Nr 49.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 och 7 §§ lagen den 14 juni 1928 (nr 289) angående handel med utsädesvaror; given Stockholms slott den 24 januari 1936.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 3 och 7 §§ lagen den 14 juni 1928 (nr 289) angående handel med utsädesvaror.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Förslag
till
Lag om ändrad lydelse av 3 och 7 §§ lagen den 14 juni 1928 (nr 289)
angående handel med utsädesvaror.

Härigenom förordnas, *dels* att 3 § sista stycket lagen den 14 juni 1928 angående handel med utsädesvaror skall upphöra att gälla *dels ock* att 7 § samma lag skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

Frö av — — — statsplomberad vara.

Ej heller må till utsäde saluhållas blandfrö, där det innehåller flera ogräsfrön än fyra gånger det antal som enligt nyss angivna bestämmelser angående statsplombering är medgivet för timotejfrö.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 december 1935.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam
beredning med chefen för justitiedepartementet:

I skrivelse den 16 mars 1934 (nr 100) har riksdagen i anledning av två
inom riksdagen väckta motioner (I: 252 och II: 456) under åberopande av
andra lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 10 anhållit, att ut-
redning måtte verkställas rörande lämpligheten av sådan ändring av bestäm-
melserna i lagen den 14 juni 1928 (nr 289) angående handel med utsädes-
varor, att strängare bestämmelser infördes i fråga om handeln med avrens-
ningsfrö, samt att det förslag, vartill utredningen gäve anledning, framlades
för riksdagen.

Sedan genom beslut den 9 juni 1934 åt lantbruksstyrelsen uppdragits att
verkställa den begärda utredningen, har styrelsen med skrivelse den 27 oktober
1934 framlagt förslag i ämnet. Vid lantbruksstyrelsens utredning har fogats ett
av styrelsen infordrat yttrande över riksdagens förberörda skrivelse från före-
ståndaren för statens centrala frökontrollanstalt. Efter remiss hava yttranden
över lantbruksstyrelsens förslag avgivits av styrelsen för centralanstalten för
försöksväsendet på jordbruksområdet, styrelsen för statens centrala frökon-
trollanstalt, lantbruksakademien, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, sty-
relsen för svenska betes- och vallföreningen, Sveriges utsädesförening, all-
männa svenska utsädesaktiebolaget, Sveriges fröodlareförbund, Sveriges frö-
engrossistförening, Sveriges fröhandlareförening och W. Weibull aktiebolag.
Jag torde nu få underställa Kungl. Maj:t detta ärende.

Gällande bestämmelser samt 1934 års riksdagsbehandling.

Lagen angående handel med utsädesvaror äger enligt 1 § tillämpning å köp
av frö, som är avsett till utsäde, med undantag av utsäde av stråsåd och trind-
såd. Skogsfrö avses ej i lagen och icke heller frö av växter, som odlas blott
till prydnad. Enligt 2 § åligger det i regel säljare av utsädesvara, att, evad
det påfordras av köparen eller ej, senast då varan avlämnas skriftligen upp-

giva vissa förhållanden för köparen. Uppgiftspliktens omfattning anges under fem med a)—e) betecknade punkter i paragrafens 1 mom. Punkten a) avser säljarens namn och adress. Enligt punkten b) skall uppgivas fröets slag samt i fråga om rotfruktsfrö och köksväxtfrö ävensom, där så kan ske, beträffande annat frö fröets sort. Uppgiftsplikten under punkten c) gäller beträffande annat frö än köksväxtfrö och avser fröets renhetsgrad, uttryckt i viktprocent rent frö. I punkten d) föreskrives, att uppgift i fråga om annat frö än köksväxtfrö skall lämnas om fröets ogräshalt, uttryckt i antal ogräsfrön på varje kilogram frö med särskilt angivande av sammanlagda antalet frön av sådana ogräs, som enligt de för statens centrala frökontrollanstalt gällande bestämmelser äro att anse såsom svårare. Här åsyftade bestämmelser innehållas för närvarande i 14 § uti en av lantbruksstyrelsen den 21 september 1932 utfärdad kungörelse, nr 12, angående bestämmelser för fröundersökning vid statens centrala frökontrollanstalt och de med statsmedel understödda lokala frökontrollanstalterna. Slutligen skall enligt lagens 2 § 1 mom. punkten e) uppgivas fröets grobarhet, uttryckt i antalsprocent grott frö av det rena fröet.

I 2 § 2 och 3 mom. givas vissa särskilda bestämmelser om uppgiftsplikten i fråga om s. k. blandfrö samt utländskt frö.

I lagens 3 § medgivas vissa undantag från de i 2 § 1 och 2 mom. givna reglerna. Sålunda stadgas i sista punkten av 3 §, att i fråga om frö, som säljes under beteckningen avrensningsfrö, uppgiftsplikten är inskränkt till vad i 2 § 1 mom. a) och d) sägs.

Enligt 7 § får ej frö av rödklöver, alsikeklöver, vitklöver eller timotej saluhållas till utsäde, där varan innehåller mer än tre gånger så många ogräsfrön som enligt gällande bestämmelser angående statsplombering av frövara må kunna förekomma i statsplomberad vara. Ej heller får till utsäde saluhållas blandfrö, där det innehåller flera ogräsfrön än tre gånger det antal, som enligt nyss angivna bestämmelser angående statsplombering är medgivet för timotejfrö, eller avrensningsfrö, där det innehåller mer än sex gånger sagda antal. Enligt lantbruksstyrelsens kungörelse, nr 15, den 21 oktober 1932 angående statsplombering av frövara, 2 §, får timotejfrö, som skall plomberas, icke innehålla mera än 12,000 ogräsfrön på varje kilogram frövara. Av nämnda antal ogräsfrön få högst 2,500 vara av sådan beskaffenhet, att de enligt den förutnämnda kungörelsen av den 21 september 1932, nr 12, skola anses såsom svårare ogräs. Avrensningsfrö får sålunda icke innehålla mera än 72,000 ogräsfrön per kilo, därav högst 15,000 frön av svårare ogräs.

Om säljare ej fullgör sin uppgiftsplikt eller om han lämnar oriktiga uppgifter, straffas han med böter (8 och 9 §§). Detsamma gäller för den, som överträder förbud enligt 7 § (10 §).

I en av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse den 15 november 1928 (nr 444) hava givits föreskrifter rörande tillsynen å efterlevnaden av 1928 års lag. Om frö av rödklöver, alsikeklöver, vitklöver eller timotej eller blandfrö eller avrensningsfrö saluhålles till utsäde, och sådant undantagsfall, som i lagens 3 § omnämnes, icke är för handen, kan prov av den saluhållna varan få tagas

för att kontrollera, att varan icke innehåller högre ogräshalt än som är tillåten enligt 7 §. Berättigade att taga sådana prov äro allmän åklagare, tjänsteman eller provtagare, som är anställd hos statens centrala frökontrollanstalt eller de med statsmedel understödda lokala frökontrollanstalterna, ävensom hushållningssällskaps jordbrukskonsulent eller vandringsrättare. Då sådant av köpare påkallas, äga vidare de personer, som nyss nämnts, taga prov av inköpt frövara i de fall, då 1928 års lag äger tillämpning å köpet. Proven skola undersökas vid statens centrala frökontrollanstalt. Om undersökningen giver vid handen, att förseelse mot 1928 års lag blivit begången, åligger det frökontrollanstalten att anmäla förhållandet till allmän åklagare för vidtagande av vederbörlig åtgärd.

Till grund för 1928 års lagstiftning ligga av *lantbruksstyrelsen* dels den 17 februari 1922 (stat. off. utr. 1922: 25) och dels den 18 november 1926 avgivna förslag i ämnet. I förstnämnda förslag, däri inskränkning i uppgiftsplikten beträffande avrensningsfrö föreslogs, anfördes bland annat:

Vid rensning av frö uppkomme vissa avfallsliknande blandningar, som vanligen benämndes avrensningsfrö. Då även ett dylik frö under vissa förhållanden kunde användas till utsäde, men det icke vore möjligt att därom lämna uppgift i de olika avseenden, som stadgades i fråga om annat frö, hade uppgiftsskyldigheten i fråga om sådant frö ansetts kunna inskränkas till att omfatta säljarens namn och adress och fröets ogräshalt, under förutsättning dock att fröet uttryckligen angåves med beteckningen avrensningsfrö. Köparens uppmärksamhet borde därigenom särskilt hava riktats på beskaffenheten av det utsäde, som köpet avsåge.

Beträffande bestämmelsen i 7 §, att avrensningsfrö icke får innehålla mer än ett visst antal ogräsfrön, anförde *chefen för justitiedepartementet* i den proposition, nr 77, genom vilken förslag till 1928 års lag förelades riksdagen, bland annat, att i fråga om avrensningsfröet fog syntes föreligga att medgiva något lindrigare bestämmelser än i fråga om blandfrö, för vilket senare föreslogs, att det ej skulle få innehålla mer än tre gånger så många ogräsfrön, som få förekomma i statsplomberat timotejfrö. Departementschefen yttrade vidare:

Avrensningsfröet måste av helt naturliga skäl innehålla större halt ogräsfrö än blandfröet. Faran av en lindring beträffande avrensningsfröet syntes med hänsyn till dess särskilda användning ej heller vara avsevärd. Att helt borttaga förbudet i fråga om avrensningsfröet och sålunda möjliggöra att ett avrensningsfrö finge säljas till utsäde, oaktat det till övervägande del kanske bestode av ogräsfrö, torde däremot icke vara tillrådligt. En lämplig begränsning syntes kunna vinnas, om förbudet att till utsäde sälja avrensningsfrö komme att gälla sådan vara, som innehölle mer än dubbelt så stort antal ogräsfrön som finge förekomma i fråga om timotejfrö.

I propositionen nr 77, som därutinnan godkändes av riksdagen, hade 3 och 7 §§ erhållit den lydelse, de fortfarande äga.

I förut berörda *motioner I: 252 och II: 456* vid 1934 års riksdag, vilka voro likalydande, hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an-

hålla om förslag till sådan ändring i 3 § av 1928 års lag, att den nu medgivna inskränkningen i uppgiftsplikten vid försäljning av avrensningsfrö måtte upphöra att gälla. Såsom stöd för denna hemställan anfördes i huvudsak:

Vid kontrollen av lagens efterlevnad hade bestämmelserna om inskränkning i uppgiftsplikten vid försäljning av avrensningsfrö kommit att vålla ganska avsevärda olägenheter. Vissa mindre nogräknade säljare av frö underlåte nämligen att tillhandahålla analys av frövaran. Vid kontrollantens besök betecknades varan såsom avrensningsfrö med en ogräshalt liggande nära gränsen för den högsta tillåtna.

Okritiska köpare förstode ofta ej innebörden av lämnade uppgifter om frövarans beskaffenhet, som vid hastigt påseende måhända förefölle vara rätt god. Kanske grobarheten dock vore ytterst ringa eller ingen. Dylik salubjuden frövara vore i många fall mindervärdig eller fullkomligt värdelös och åsamkade köparen — i trots av ett relativt billigt inköpspris — stora förluster genom felslagen vallskörd.

Lagen angående handel med utsädesvaror hade av allt att döma varit till nytta för jordbruket. Det borde emellertid för statsmakterna vara angeläget förhindra att lagens bestämmelser kringgäses.

Över motionerna inhämtades yttrande från *statens centrala frökontrollanstalt*. I detta yttrande anfördes bland annat följande.

Under den tid, lagen angående handel med utsädesvaror haft gällande kraft, hade det visat sig, att den i 3 § rörande avrensningsfrö stadgade bestämmelsen varit synnerligen olämplig för det syftemål, lagen avsåge. Först och främst kunde någon bestämd definition på avrensningsfrö ej fastställas och, även om så varit möjligt, hade detta ej någon betydelse, enär på grund av lagens ordalydelse vilken vara som helst kunde saluföras och försäljas såsom avrensningsfrö, blott den betecknades såsom sådant. Det vore anstaltens erfarenhet, att de flesta varor, som provtagits saluförda såsom avrensningsfrö, ej vore att betrakta såsom verkligt dylikt, utan hade i stället varit antingen blandfrö eller också rödklöver-, alsikeklöver- eller timotejfrö. Anledningen varför frövaror salufördes och försåldes såsom avrensningsfrö vore oftast den att dölja beskaffenheten av sådana viktiga egenskaper hos frövaran som grobarhet, renhet och varans sammansättning, rörande vilka uppgiftsplikt ej vore föreskriven. Mången köpare bleve härvid bedragen, då han ansåge sig själv kunna bedöma frövarans art och ofta även dess beskaffenhet. För att exemplifiera anförda förhållanden anfördes följande fall. År 1931 hade på torgplatser i Småland försålts ett avrensningsfrö, som vid undersökning visat sig vara ett alsikeklöverfrö med normal kornstorlek och en sådan renhet och ogräshalt att det i dessa avseenden varit statsplomberbart, men grobarheten hade visat sig blott vara 3 procent och frövaran hade alltså varit fullständigt värdelös. Säljaren hade naturligtvis uppgivit endast den låga ogräshalten, och köparna hade givetvis trott, att de erhållit ett fullt användbart alsikeklöverfrö. Hade i dylikt fall grobarheten varit uppgiven, hade ingen reflekterat på att köpa en dylik vara. I flera andra fall hade under beteckningen avrensningsfrö saluförts frövaror, som för icke-fackmannen sett ut som rödklöverfrö, men som i verkligheten varit blandfrö, vilket till 60—70 procent bestått av jämförelsevis värdelöst humleluzernfrö. Köpare av en dylik vara hade trott sig köpa rödklöverfrö men erhållit en synnerligen mindervärdig vara. Hade däremot varan saluförts under sin rätta beteckning blandfrö, hade varans sam-

mansättning måst uppgivas, och då hade varan varit osäljbar. I ett flertal dylika och liknande fall hade centrala frökontrollanstalten anmält påtalade förhållanden. Åtal hade också följt, men vederbörande underrätter hade avkunnat frikännande domar med den motiveringen, att varorna sålts under beteckningen avrensningsfrö, och då behövde rörande desammas beskaffenhet endast ogräshalten uppgivas.

Vidare borde påpekas, att då i fråga om avrensningsfrö högsta för saluförande tillåtna halten ogräsfrö vore dubbelt så hög som för något annat fröslag, så hade härav naturligtvis blivit följden, att t. ex. i övrigt normalt timotejfrö med hög ogräshalt saluförts under beteckningen avrensningsfrö.

Slutligen vore det mycket vanligt att under nyssnämnda beteckning saluföra frövaror av olika slag, vilka ej underkastades någon som helst undersökning. Säljaren uppgåve endast i fråga om ogräshalten tal, som låge nära gränsen för saluförande, t. ex. 70,000 ogräsfrön, därav 14,000 svårare per kilogram, och så vore man i de flesta fall på den säkra sidan, ty i regel överstege ogräshalten ej den fastställda gränsen. Vid undersökning av dylika varor funne man också ej sällan, att ogräshalten i verkligheten blott uppginge till en ringa bräkdel av vad som uppgivits. Det kunde i detta sammanhang omnämnas, att det förekommit säljare, som på torgplats salufört rödklöverfrö, alsikeklöverfrö, timotejfrö och blandfrö, alltsammans uppgivet såsom avrensningsfrö.

Av det anförda framginge klart och tydligt, att lagens medgivande, att i fråga om frövara, betecknad såsom avrensningsfrö, blott ogräshalten behövde uppgivas, vore ifrågavarande lags svagaste punkt. Man skulle nu såsom motionärerna föreslagit kunna råda bot mot påtalade missförhållanden genom att i fråga om frövara, som salufördes under beteckningen avrensningsfrö, fordra samma uppgifter som i fråga om annat vallväxtfrö, d. v. s. förutom redan nu påfordrade uppgifter de i lagens 2 § 1 mom. b), c) och e) föreskrivna, samt, då avrensningsfröet utgjordes av blandfrö, den uppgiftsplikt, som 2 § 2 mom. stadgade, men det måste framhållas, att en dylik anordning avhjälpde blott delvis berörda missförhållande, enär det fortfarande ej vore något som hindrade, att rödklöverfrö, betecknat såsom avrensningsfrö av rödklöver, salufördes med den oerhörda ogräshalten av 72,000 ogräsfrön, därav 15,000 svårare per kilogram. Centrala frökontrollanstalten hölle före, att den mest rationella lösningen av föreliggande spörsmål vore att förbjuda saluförande och försäljning av frövara, betecknad såsom avrensningsfrö. Härför erfordrades endast sådana ändringar av lagtexten, att i 3 § utginge sista stycket »Säljes frö under beteckningen avrensningsfrö, är uppgiftsplikten inskränkt till vad i 2 § 1 mom. a) och d) sägs» liksom också i 7 § andra styckets sista del: »eller avrensningsfrö, där det innehåller mer än sex gånger sagda antal». För tydligheten skulle i sistnämnda paragraf kunna tillfogas ett nytt stycke av följande lydelse: »Det är förbjudet att saluföra frövara, av vad slag den vara må, under beteckningen avrensningsfrö.» Följden härav skulle bliva, att allt frö måste saluföras under sin rätta beteckning och att alltså verkligt avrensningsfrö finge saluföras såsom blandfrö, rödklöverfrö eller dylikt, vilket mycket väl läte sig göra. Visserligen skärptes härigenom den för saluförande nu tillåtna högsta gränsen för ogräshalt från 72,000, därav 15,000 svårare, till 36,000, därav 7,500 svårare, ogräsfrön per kilogram, men detta vore nödvändigt, då den nuvarande gränsen vore alltför hög. Till jämförelse kunde nämnas, att motsvarande norska lag ej tilläte saluförande av blandfrö, då antalet svårare ogräsfrön överstege 3,000 per kilogram eller totala

ogråshalten vore högre än 1 procent, vilket i runt tal motsvarade cirka 20,000 ogräsfrön per kilogram med växlingar emellan 12,000 och 30,000. Som syntes, vore nämnda lands frölag i ifrågavarande hänseende betydligt strängare än vår. Det kunde påpekas, att ej i något lands frölag torde finnas några särskilda bestämmelser beträffande avrensingsfrö. Saluförande av frö under dylik beteckning syntes ej vara medgiven och i Tjeckoslovakiets frölag stode t. o. m. bestämt angivet, att avrensningar av rödklöver och blåluzern ej finge saluföras.

I en till andra lagutskottet, dit motionerna hänvisades, ingiven skrift uttalade *föreståndaren för svenska betes- och vallföreningen A. Elofson* bland annat:

Alla rättsinniga parter, som hade kännedom om i huru hög grad skörden vore beroende på utsädetts beskaffenhet, torde numera anse sådana bestämmelser otidsenliga, varigenom ett för odling olämpligt utsäde kunde vinna spridning. Så skedde emellertid i stor utsträckning vid försäljning enligt nu gällande lag av frö under beteckningen avrensingsfrö. Den nuvarande ordalydelsen av berörda lag gjorde, att densamma kringginges, varigenom lagens betydelsefulla syfte förfelades. Då avrensingsfrö vanligen icke vore av beskaffenhet att kunna åstadkomma ett räntabelt plantbestånd men ofta föranledde stor förlust genom undermålig skörd och ogräsbemängda fält till skada även för den fortsatta växtodlingen, kunde allvarligen ifrågasättas, huruvida avrensingsfrö överhuvudtaget borde få försäljas i öppen bod. Att använda dylikt frö i brukad jord vore vanhävdande. De stora utsädesfirmorna såväl som mindre dylika erhöles årligen betydande kvantiteter avrensingsfrö, som de försålde. Man anförde ofta, att dylikt kunde göra nytta utsått i betesmark och hagar. Erfarenheten på detta odlingsområde gäve dock stöd för den åsikten, att så ytterst sällan kunde vara fallet. I avrensningen ingående stora ogräsmängder vore alltid i någon mån till skada; andelen kulturfrö i dylik vara vore emellertid ofta av så dålig beskaffenhet, att en mycket ringa mängd inköpt gott frö, kanske för lägre kostnad, skulle åstadkommit betydligt större effekt. Fröutsäde borde icke få försäljas, om detsamma vore av viss för utsädesändamål olämplig kvalitet. Då sist berörda önskemål likväl icke kunde tänkas möjligt att nu genomföra och uppgiftsplikt även beträffande beskaffenheten av avrensingsfrö givetvis skulle hindra lagens kringgående och möjligen även minska spridningen av verkligt avrensingsfrö, instämde på det livligaste i förutberörda motioners syfte.

Andra lagutskottet framhöll i sitt utlåtande följande.

Frågan huruvida timotejfrö med högre ogråshalt än den för sådant fröslag enligt 1928 års lag tillätna finge försäljas såsom avrensingsfrö, om blott dess ogråshalt vore mindre än den för avrensingsfrö högsta tillättna, hade vid flera tillfällen varit föremål för domstols bedömning. Utskottet hänvisade till ett i Svensk Juristtidning årg. 1931 sid. 25 refererat rättsfall. Enligt detta förklarade hovrätten, som fastställde det slut, underrättens utslag innehölle, (med 3 röster mot 1), att enär i målet vore utrett, att det fröparti, varom vore fråga, blivit försått såsom avrensingsfrö, samt — även om fröpartiet därvid försålts till utsäde — det icke ens påståtts, att detsamma innehållit flera ogräsfrön än det antal, som enligt gällande bestämmelser angående statsplombering av frövara vore medgivet för avrensingsfrö, så ogillades åklagarens talan om ansvar. Åklagaren hade förmenat, att säljaren icke

borde kunna undgå ansvar allenast därigenom, att han betecknat den försålda varan såsom avrensningsfrö, då den bort angivas utgöra timotejfrö. Det sålda fröet hade innehållit flera ogräsfrön, än som vore tillåtet beträffande timotejfrö.

Utskottet anförde vidare:

Erfarenheten hade visat, att undantagsbestämmelserna i fråga om uppgiftsplikten beträffande avrensningsfrö missbrukats bland annat därigenom, att såsom avrensningsfrö försålt varor, vilka rätteligen icke bort betecknas såsom sådant frö. Anledningen till att åt dessa frövaror icke givits deras rätta namn — blandfrö, timotejfrö o. s. v. — torde ej sällan hava varit den, att säljaren velat dölja, att frövaran saknat vissa viktiga egenskaper, i fråga om vilka uppgiftsplikt beträffande avrensningsfrö icke vore föreskriven. Ehuru en köpare borde ha anledning att iakttaga särskild uppmärksamhet, då till försäljning utbjuden frövara betecknats såsom avrensningsfrö, syntes det ofta förekomma, att köp ägde rum av frö under denna beteckning, vilket frö vore för utsädesändamål mycket olämpligt. I motionerna och i de till utskottet avgivna utlåtandena hade föreslagits olika utvägar för att nå bättre förhållanden än de nu rådande i fråga om försäljning av avrensningsfrö. Enligt utskottets mening borde en utredning verkställas om det lämpligaste sättet att få till stånd en mera tillfredsställande ordning än den nuvarande.

Utskottet hemställde i anslutning härtill, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av utredning i nyssberörda hänseende.

Utskottets hemställan bifölls, såsom framgår av vad förut anförts. av riksdagen.

Lantbruksstyrelsens utredning och däröver avgivna yttranden.

Lantbruksstyrelsens utredning utmynnar i ett förslag om sådan ändring av lagen angående handel med utsädesvaror, att samma uppgiftsplikt kommer att gälla för avrensningsfrö som för annat utsädesfrö. Styrelsen föreslår i detta syfte, att sista stycket i lagens 3 § upphäves. Vidare föreslås den ändringen i 7 § andra stycket, att blandfrö må saluhållas endast, om det icke innehåller flera ogräsfrön än fyra gånger det antal, som enligt gällande bestämmelser angående statsplombering av frövara är medgivet för timotejfrö, i stället för, såsom för närvarande gäller, tre gånger nämnda antal, ävensom att stadgandet i sistnämnda paragraf om högre ogräshalt för avrensningsfrö uteslutes ur lagen.

Lantbruksstyrelsen har i sin motivering rörande förslaget om samma uppgiftsplikt för avrensningsfrö som för annat utsädesfrö anført i huvudsak följande.

De särskilda bestämmelser i fråga om uppgiftsplikt för avrensningsfrö, som intagits i 1928 års lag i syfte att inskränka uppgiftsskyldigheten beträffande sådant frö, hade föranletts därav, att det ansetts föreligga ett lojalt intresse hos den frögrosshandel, som företog upprepning av frövaror, att utan allt för betungande omständigheter kunna försälja avrensningsvaran under upp-

gift om dess beskaffenhet som sådan. Till skydd mot ogrässpridningen skulle dock jämväl dylik frövaras halt av ogräsfrö angivas i antal ogräsfrö per kilogram. Man förutsatte, att under sådana förhållanden avrensingsfrö skulle kunna komma till viss användning å ängs- och betesmarker, utan att större skada därigenom åstadkommes. Förutsättningen för att så skulle ske, vore dock ett fullt lojalt utnyttjande av den möjlighet, som lagen sålunda lämnade.

Erfarenheten under den tid lagen tillämpats visade emellertid, att ifrågavarande bestämmelser i stor omfattning utnyttjats så, att frövaror, som ingalunda bort betecknas som avrensingsfrö utan närmast voro att anse såsom sämre kvalitéter av visst fröslag eller av blandfrö, för undvikande av uppgiftsskyldigheten formellt betecknats såsom avrensingsfrö. Detta förhållande, som gjort sig gällande i fråga om de för odlingen så viktiga vallväxterna, motverkade lagens syfte.

Till belysande härav anfördes, att av de under säsongen 1933/1934 jämlikt kungörelsen med föreskrifter rörande tillsynen å efterlevnaden av 1928 års lag uttagna och vid statens centrala frökontrollanstalt undersökta prov utav s. k. avrensingsfrö till ett antal av sammanlagt 103 icke mindre än 73 prov skäligen bort betecknas som blandfrö, 14 prov som rödklöverfrö, 11 prov som timotejfrö, 4 prov som alsikefrö och 1 prov som ängssvingelfrö. I flera fall vore halten av ogräsfrö icke högre, än att varan till och med kunnat statsplomberas. Anledningen till att varan betecknades som avrensingsfrö syntes ofta vara att söka i säljarens önskan att slippa lämna uppgifter angående dess kvalitet i andra avseenden och att därigenom undandraga sig det ansvar, som följde med uppgiftslämnandet. Prov, som rätteligen bort kunna betecknas som avrensingsfrö, hade enligt uppgift av anstaltens föreståndare förekommit allenast i ringa omfattning.

De vid statens centrala frökontrollanstalt, som handhade all kontroll å efterlevnaden av ifrågavarande lag, sålunda gjorda undersökningarna syntes giva vid handen, att någon större betydelse icke kunde tillmätas den i lagen medgivna rätten att försälja avrensingsfrö utan annan uppgift än angående ogräshalten, men att denna rätt utnyttjats på ett ur svensk odlingssynpunkt skadligt sätt. Under sådana förhållanden syntes det lantbruksstyrelsen skäligt, att sådan ändring av lagen komme till stånd, att samma uppgiftsplikt bleve gällande i fråga om avrensingsfrö som beträffande annat utsädesfrö.

Såsom motivering för förslaget att höja den medgivna ogräshalten för blandfrö från tre till fyra gånger det som gäller för statsplombering av timotejfrö och samtidigt borttaga gällande stadgande om viss högre ogräshalt för avrensingsfrö har lantbruksstyrelsen anfört följande.

I regel torde avrensingsfrö, när sådant skäligen kunde salubjudas, närmast vara att hänföra till blandfrö. En skärpning av kravet i fråga om maximiogräshalten för saluhållande av de frövaror, som nu gått under benämning avrensingsfrö till samma krav, som för närvarande gällde för blandfrö, kunde emellertid vålla olägenhet i vissa fall. Å andra sidan syntes en icke fullt så långt gående skärpning vara önskvärd och enligt de undersökningar, som gjorts vid statens centrala frökontrollanstalt, jämväl utan större olägenhet genomförbar. Då enligt gällande bestämmelser timotejfrö för att kunna statsplomberas, finge innehålla högst 12,000 ogräsfrön, därav högst 2,500 svårare sådana per kilogram, kunde avrensingsfrö för närvarande salubjudas med en halt av 72,000 ogräsfrön per kilogram, därav 15,000

svarare. Sedan 1928 års lag numera tillämpats under flera år, syntes det lantbruksstyrelsen, som om en begränsning av den ogrässpridning, som detta höga ogräsantal måste innebära, vore skäligen och påkallad. En begränsning till högst fyra gånger det för statsplombering av timotejfrö stadgade antalet ogräsfrön, eller för närvarande högst 48,000 sådana, därav högst 10,000 svårare, borde vara genomförbar. Detta kunde lättast ske, därest sålunda ifrågasatta gränstal kunde införas för blandfrö i allmänhet. Med hänsyn till blandfröförsäljningens natur, syntes detta icke heller ur odlingssynpunkt böra medföra större olägenhet.

De åtgärder, som lantbruksstyrelsen i sin utredning sålunda förordad, överensstämde med förslag, framlagda av *föreståndaren för statens centrala frökontrollanstalt* i yttrande till styrelsen.

I samtliga *yttrandena* över lantbruksstyrelsens utredning har tillstyrkts styrelsens förslag, att samma uppgiftsplikt skulle gälla i fråga om avrensingsfrö som beträffande annat utsädesfrö. Förslaget i övrigt har däremot på sina håll väckt tvekan. Detsamma har härutinnan avstyrkts av Sveriges utsädesförening, allmänna svenska utsädesaktiebolaget, W. Weibull aktiebolag och Sveriges fröhandlareförening. Sveriges utsädesförening och allmänna svenska utsädesaktiebolaget hava förordad, att föreskrifterna om ogräshalten hos blandfrö bibehölles oförändrade samt att ogräshalten hos avrensingsfrö bestämdes till fyra gånger det för plombering av timotej tillåtna antalet. Sveriges fröhandlareförening och W. Weibull aktiebolag hava uttalat sig för den ändringen i förslaget, att gränstalet för blandfrö bibehölles oförändrat. Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, styrelsen för svenska betes- och vallföreningen, lantbruksakademien och Sveriges allmänna lantbrukssällskap hava, ehuru de icke avstyrkt förslaget, uttalat en viss tvekan om detsammes lämplighet. I övriga yttranden har förslaget i denna del tillstyrkts. Sveriges fröengrossistförening har emellertid hemställt, att all handel med avrensingsfrö måtte förbjudas.

Ur yttrandena må här i övrigt återgivas följande.

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt har anfört:

Vid ett ytligt betraktande kunde man hysa betänkligheter mot den försämring av blandfrövarorna, som lantbruksstyrelsens förslag innebure. Försämringen finge emellertid betraktas såsom skenbar. Förslaget hade nämligen framkommit om att plomberingsgränsen för timotejfrö i fråga om ogräsinnehållet borde sänkas. En dylik sänkning torde också inom en snar framtid komma att företagas. Sänktes därvid plomberingsgränsen för timotejfrö till 10,000 eller 8,000 ogräsfrö, därav 2,000 eller 1,500 av svårare slag per kilogram, följde därav, att blandfrö ej finge saluföras med högre ogräsinnehåll än 40,000 eller 32,000 ogräsfrö, därav 8,000 eller 6,000 svårare per kilogram, d. v. s. ungefär samma ogräsinnehåll, som för närvarande vore givet för blandfrö. Bibehölles däremot nu gällande bestämmelser för dylikt frö, skulle gränsen för saluförande bliva så låg, att man torde kunna befara, att svårigheter skulle kunna uppstå för fröhandeln att uppfylla lagens bestämmelser.

Styrelsen för svenska betes- och vallföreningen har uttalat:

Att avrensningsfrö överhuvudtaget blivit omnämnt i 1928 års lag hade berott på att dylik vara alltid till någon om än ringa del innehölle användbart kulturfrö. Vid sådd av avrensningsfrö, exempelvis i betes- och hagmark, hade man ansett sig kunna draga nytta av sådant frö utan större skadeverkan av förefintligt ogräsfrö. Det måste emellertid anses tvivelaktigt, huruvida något gagn verkligen åstadkommes genom avrensningsfrö. I varje fall förelåge inom betes- och vallföreningen icke någon påtaglig erfarenhet i sådant avseende. Säkert vore emellertid, att skadeverkan uppstått i de fall då avrensningsfrö använts för insäde till betesvall. Styrelsen ansåge det därför fördelaktigt, att begreppet avrensningsfrö utginge ur lagen. Erfarenheten visade även, att man ofta sökte kringgå bestämmelsen om skyldighet att uppgiva grobarhet m. m. för salubjudna frövaror genom att tillhandahålla dem under beteckningen avrensningsfrö för vilket uppgiftsplikten endast gällde ogräshalten. Styrelsen funne därför önskvärt, att eljest föreskriven uppgiftsplikt bleve gällande för all salubjuden frövara.

Sveriges fröengrossistförening har anfört:

De ifrågasatta ändringarna i frölagen torde icke medföra nöjaktig effekt med avseende på ogräsets bekämpande i vallodlingarna, därest icke hinder samtidigt uppställdes för odlarnas försäljning av avrensningsfrö. Föreningen vore ingalunda främmande för att en dylik inskränkning av försäljningsrätten för odlarna kunde väcka till liv allvarliga betänkligheter. Föreningens ståndpunkt grundade sig emellertid på erfarenheten, att en lagstiftning av föreliggande beskaffenhet med framgång utnyttjades till vissa intressens favör på sätt, som motverkade det med lagstiftningen uppställda syftet. För smärre köpmän av gårdfarihandelstyp i besittning av mindre jordbruk erbjöde sig möjligheter till användning av jordbruken som betäckning för en i lagens mening skadlig handel. Vid sådant förhållande bildade de föreslagna lagändringarna inga betryggande hinder för avrensningsfröets marknadsförande med resultat, att lagen väsentligen förlorade sin åsyftade verkan. För att förebygga försöken att kringgå liksom ock för att överhuvud främja kvalitetsstegringen syntes all försäljning av avrensningsfrö böra förbjudas.

Sveriges utsädesförening, med vilken *allmänna svenska utsädesaktiebolaget* i huvudsak instämt, har gjort följande uttalande.

Bestämmelsen, att blandfrö finge hålla fyra gånger den för plombering av timotej tillåtna ogräshalten, medförde en olägenhet. Enligt 7 § i 1928 års lag finge frö av rödklöver, alsikeklöver, vitklöver och timotej icke innehålla mer än högst tre gånger nämnda halt. Ett frö av något av dessa slag, som innehölle mellan tre och fyra gånger nämnda halt och som alltså icke finge salubjudas, kunde enligt förslagets bestämmelser genom tillblandning av 15 procent av annat gagnfrö med liknande eller lägre ogräshalt göras lagligt. Bestämmelsen komme att gynna handel med ett ogräsrikt blandfrö och innebure, att beteckningen blandfrö i allmänna meningen snart komme att betyda icke en för vissa ändamål färdigställd blandning av förstklassiga frövaror utan en lägre kvalitet hos det salubjudna fröet. En dylik försämring av blandfröbegreppet vore icke lycklig. Den högsta för blandfrö tillåtna ogräshalten borde därför liksom i nu gällande lag även i fortsättningen vara

densamma som för rent frö av timotej och klöverarterna. Däremot torde det vara lämpligt att för verkligt avrensingsfrö tillåta en något högre ogräshalt, förslagsvis fyra gånger det vid plombering av timotej tillåtna antalet. Föreningen förordade den ändring i lantbruksstyrelsens förslag, att bestämmelserna i 7 § gåves det innehåll, att avrensingsfrö icke finge innehålla mer än fyra gånger det för plombering av timotej fastställda ogräsantalet.

W. Weibull aktiebolag har yttrat i huvudsak följande.

Bolaget kunde vitsorda bristerna i 1928 års lags effektivitet. Såsom exempel kunde anföras, att å Distingsmarknaden samtidigt med riksförutställningen i Uppsala 1933 fri och okontrollerad fröhandel ägde rum ungefär på samma sätt som före lagens tillkomst. Det vore uppenbart, att rättelse snarast måste ske i bestämmelserna om avrensingsfrö. För vinnande av sådan rättelse borde samma uppgiftsplikt bliva gällande i fråga om avrensingsfrö som beträffande annat frö. Enligt lantbruksstyrelsens förslag skulle detta genomföras på så sätt att begreppet avrensingsfrö helt utplånades ur lagen. Avrensingsfröet skulle emellertid i framtiden få föra en anonym tillvaro inom kategorien blandfrö och med hänsyn härtill skulle en sänkning av kravet på maximiogräshalten för hela kategorien blandfrö äga rum. Enligt lantbruksstyrelsens mening syntes med hänsyn till blandfröförsäljningens natur en sådan ändring av gränstalet för blandfrö icke ur odlingssynpunkt medföra större olägenhet. Beträffande tanken att bibehålla det nuvarande gränstalet för blandfrö uttalade lantbruksstyrelsen, att detta syntes kunna vålla olägenheter i vissa fall. För sin del vore bolaget benäget att låta nu refererade två omdömen byta plats. Någon befogad invändning kunde icke riktas mot att fortfarande bibehålla samma ganska liberala gränstal för blandfrö. Saken kunde under inga förhållanden anses vara av så liten betydelse beträffande blandfrö som lantbruksstyrelsen hölle före. Man sänkte dock avsevärt nivån för hela den betydande artikeln blandfrö, allenast för att däri kunna inrymma en del från odlingssynpunkt utan tvivel mindre önskvärda partier, vilka skulle förtjäna denna tolerans på grund av sin hittillsvarande undantagsställning såsom avrensingsfrö. Det kunde ifrågasättas om riksdagen tänkt sig möjligheten av att för vinnande av rättelse beträffande avrensingsfröet ett uppmjukande av lagstiftningen i fråga om blandfrö skulle behöva äga rum. Vid sådant förhållande och då praktisk anledning saknades att i föreliggande sammanhang ändra gränstalet för blandfrö toge bolaget avstånd från förslaget i denna del.

Sveriges fröhandlareförening har uttalat:

Meningarna inom föreningen ginge i sär såvitt anginge högsta tillåtna antal ogräsfrön för kilogram blandfrö. Flertalet medlemmar ansåge, att nu gällande antal borde bibehållas. Andra däremot anslöte sig till det av lantbruksstyrelsen föreslagna antalet. Meningsskiljaktigheterna grundade sig på att en viss svårighet förefunnos vad anginge fioringräs i det att detta i regel innehöller större procent av ogräset *funcus*. Detta gjorde att gräsmattefröblandningar, i vilka fioringräs inginge, lätt komme högt i ogräsmängd per kilogram. Emellertid vore förhållandet det, att det vore *funcus*plantans fruktställningar, som vållat svårigheterna vid upprensningen av fioringräs. De firmor som hade ordnat renseri, kunde dock lätt upprensa fioringräs.

Departementsschefen.

Av utredningen i ärendet framgår, att de i 3 § i 1928 års lag upptagna bestämmelserna om lindrigare uppgiftsskyldighet vid försäljning av s. k. avrensningsfrö givit anledning till missförhållanden vid handeln med utsädesvaror. Under beteckningen avrensningsfrö hava sålunda försålts utsädesvaror av så dålig beskaffenhet, att de varit osäljbara, därest beträffande dem skulle hava lämnats enahanda uppgifter, som fordras med avseende å annat frö. Uppenbarligen har detta missförhållande varit till skada för jordbruket och trädgårdsskötseln. Det av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget att ur 3 § borttaga undantagsbestämmelserna beträffande uppgiftsskyldighet vid försäljning av avrensningsfrö har ock vunnit allmän anslutning i de avgivna yttrandena. Även jag biträder detsamma.

Mot förslaget att jämväl ur 7 § borttaga nu gällande särskilda föreskrifter rörande avrensningsfrö samt att i sammanhang därmed höja gränstalet för ogräshalten för blandfrö från tre till fyra gånger det som gäller för statsplombering av timotejfrö har i yttrandena riktats huvudsakligen den anmärkningen, att förslaget genomförande skulle medföra en försämring av blandfröets kvalitet. De farhågor, som härutinnan kommit till uttryck, torde emellertid icke vara berättigade. Enligt vad jag inhämtat har nämligen statens centrala frökontrollanstalt i skrivelse den 28 maj 1935 hos lantbruksstyrelsen föreslagit skärpning av de av styrelsen utfärdade nuvarande bestämmelserna för statsplombering av timotejfrö. Anstaltens förslag innebär, att för statsplombering av timotejfrö skulle komma att fordras, att detsamma icke innehölle mer än 9,000 ogräsfrön därav högst 1,800 av svårare beskaffenhet å varje kilogram i stället för såsom nu 12,000 respektive 2,500. Förslaget i fråga får ses i samband med det föreliggande förslaget till lagändring men har motiverats jämväl därmed, att det sedan länge funnes ett behov att skärpa de gällande fordringarna för statsplombering av timotejfrö. Lantbruksstyrelsen har, enligt vad den meddelat, för avsikt att, om dess förslag till ändring av 1928 års lag vinner statsmakternas bifall, omedelbart utfärda bestämmelser angående statsplombering i enlighet med vad frökontrollanstalten föreslagit. En följd härav blir, att maximigränsen för ogräshalten hos blandfrö i stort sett icke kommer att påverkas av lagändringen. Antalet ogräs å kilogram blandfrö kommer sålunda, efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande, att icke få överstiga ($4 \times 9,000 =$) 36,000 därav ($4 \times 1,800 =$) 7,200 av svårare beskaffenhet. Betänkligheterna mot lantbruksstyrelsens förslag torde följaktligen bortfalla. På grund härav och då dess förverkligande skulle innebära, att begreppet avrensningsfrö komme att helt försvinna ur lagen, ansluter jag mig även i denna del till vad lantbruksstyrelsen förordat.

Lagändringarna torde böra träda i kraft den 1 juli 1936.

Ett i överensstämmelse med vad sålunda tillstyrkts upprättat *förslag till lag om ändrad lydelse av 3 och 7 §§ lagen den 14 juni 1928 (nr 289) angående handel med utsädesvaror* torde få såsom bilaga¹ fogas till statsrådspro-

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

tokollet. Av förslaget föranledda ändringar i kungörelsen den 15 november 1928 (nr 444) med föreskrifter rörande tillsynen å lagens efterlevnad torde jag i sinom tid få underställa Kungl. Maj:t.

Jag hemställer nu, att lagrådets utlåtande över förenämnda lagförslag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Vid protokollet:

Gunnar Sandström.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 17 januari 1936.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet APPELBERG,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
BAGGE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 13 december 1935, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 3 och 7 §§ lagen den 14 juni 1928 (nr 289) angående handel med utsädesvaror.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Bertil Fallenius.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

In fidem:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, lagrådets den 17 januari 1936 avgivna utlåtande över det den 13 december 1935 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 3 och 7 §§ lagen den 14 juni 1928 (nr 289) angående handel med utsädesvaror*; därvid föredraganden hemställer att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Ros.